



Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 24/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jørund Aarrestad

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 14. juni 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i flere kontingenter i perioden ████████ til ████████. Under tjenesten arbeidet skadelidte med leirarbeid, transporttjeneste, patruljetjeneste, vakt hold og samband.

Før skadelidte reiste til ██████████, hadde han fullført grunnskolen og vært lærling innenfor sveisefaget. Han arbeidet ved ██████████ i fem år inntil han avtjente verneplikten i ██████████ ved ██████████. Etter verneplikten vendte han ikke tilbake til sitt tidligere arbeid, men tok småjobber som dukket opp, blant annet stillarbeid, maling og sandblåsing.

Etter at han kom tilbake fra tjenesten til Norge etter den siste kontingenten, arbeidet han i flere år i utlandet. Han var blant annet i Belgia, Sri Lanka og Thailand. Han jobbet da med stillarbeider og som bygningsarbeider. I en periode var han medeier i bedriften han jobbet i, men firmaet gikk konkurs, og han stod igjen med stor gjeld. Han dro tilbake til Norge igjen, og jobbet i omtrent ett år før han ble langtidssykemeldt i slutten av 1991. Sykemeldingen skyldtes ryggsmarter. Etter ett års sykemelding og diverse attføringstiltak gjennom trygden, fikk han i 1999 innvilget varig uførepensjon.

I 1989 ble skadelidte fengslet i forbindelse med en hendelse i Thailand. Han var fengslet i tilsammen 5 uker, før han ble frikjent i en senere rettsak. Skadelidte har selv omtalt hendelsen som den rene tortur.

Skadelidte bor i dag i Thailand sammen med sin kone. Han sliter med angstplager, men har sluttet med alkohol og narkotika.

Skadelidte fremmet allerede i 2005 krav om erstatning som følge av psykiske plager som følge av tjenesten i ██████████. Han fikk avslag på billighetserstatning fra SPK. Vedtaket ble påklaget til Forsvarsdepartementet som opprettholdt vedtaket i SPK.

Etter at den særskilte kompensasjonsordningen ble etablert fremmet skadelidte først krav om kompensasjon under 35 G-ordningen. Det ble innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i psykiatri Camilla Grimseth. Hun kom frem til at skadelidte har en psykisk belastningsskade og at det foreligger årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske belastningsskade og tjenesten i ██████████.

På bakgrunn av erklæringen har SPK i vedtak av 5. september 2012 innvilget skadelidte 100 % kompensasjon etter forskrift 22.12.2009 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner med 35 G.

I forbindelse med innføringen av 65 G-ordningen har skadelidte også fremmet krav under denne ordningen. SPK har i vedtak av 10. mars 2015 gitt ham avslag på ytterligere kompensasjon. SPK finner det ikke sannsynliggjort at skadelidte har fått en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. SPK mener videre at skadelidte, dersom man tenker tjenesten borte, uansett ville falt ut helt eller delvis av arbeidslivet.

Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 23. mars 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes advokat møtte i Klagenemnda, uten skadelidte selv. Statens pensjonskasse var også tilstede. Skadelidtes advokat har i forbindelse med oversendelse av omkostningsoppgave datert 16. juni 2016 oversendt ytterligere merknader til saken. Nemnda har også sett hen til dem under behandlingen av saken.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

Skadelidte har anført at den psykiske belastningsskaden vil være årsak til hele ervervsuførheten dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Nemnda finner grunn til å presisere at den psykiske belastningsskaden kun vil være årsak til hele ervervsuførheten dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for hele uførhetens inntreden. Dersom skaden kun har vært en nødvendig betingelse for deler av uførheten, rekker ikke ansvaret lenger enn dette. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. I den sammenheng presiseres det at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningskravet.

I den foreliggende saken var skadelidte i [REDACTED] på begynnelsen av [REDACTED]-tallet. Det foreligger ingen umiddelbare nedtegnelser knyttet til skadelidtes psykiske plager rett i etterkant av tjenesten.

Dr. Grimseth skriver i sin erklæring at skadelidte fra januar [REDACTED] begynte å utvikle et alkoholproblem, og i tiden frem til [REDACTED] syntes alkoholen å eskalere. Hun peker imidlertid på at det ikke foreligger noen nedtegnelser knyttet til årsaken til skadelidtes alkoholproblem. I en spesialisterklæring utarbeidet av Trond Willy Solberg, fremgår det at skadelidtes alkoholbruk under tjenesten allerede startet i den første kontingenten i [REDACTED], mens de traumatiske hendelsene han har vært utsatt for skal ha skjedd i de senere kontingentene. Dette er ikke gjentatt overfor dr. Grimseth. Nemnda vil i den sammenheng påpeke at det å utvikle et alkoholproblem under tjenesten, ikke i seg selv er erstatningsbetingende under ordningen.

Nemnda viser til at skadelidte på slutten av 80-tallet ble fengslet i Thailand, og mens han sonet i fengselet i påvente av rettssaken, levde han under svært tøffe kår. Han ble blant annet banket opp av andre innsatte. Det fremgår av den foreliggende dokumentasjonen at fengselsoppholdet har hatt en sterk innvirkning på skadelidtes psykiske helse. Dr. Grimseth peker i sin erklæring på hendelsen, men unnlater å drøfte konsekvensene av denne nærmere.

For nemnda fremstår det som mangelfullt at hendelsen fra Thailand ikke er ytterligere drøftet i erklæringen til dr. Grimseth. Av den foreliggende dokumentasjonen i saken, fremstår det som særdeles sentralt i utviklingen av skadelidtes sykdomsforløp. At han har søkt å unngå å snakke noe om det i forbindelse med krav om kompensasjon for psykiske belastningsskade fra ██████████, fremstår for nemnda som naturlig, men man kan likefullt ikke se bort fra de tidsnære bevisene i saken som foreligger her. Således kan skadelidtes merknader i oversendelsesskriv 16. juni 2016 ikke sette saken i annet lys. At han nå opplever at hendelsen under fengslingen er av vesentlig mindre betydning enn den forutgående tjenesten, har begrenset bevisverdi.

I den foreliggende dokumentasjonen tyder mye på at skadelidte fungerte tilsynelatende bra i etterkant av tjenesten, og at hans psykiske problemer har sammenheng med fengselsoppholdet på slutten av 80-tallet. Nemnda viser til at fengselsoppholdet åpenbart har vært traumatiserende, og da han i forbindelse med en annen hendelse i Norge rundt 2006 risikerte å komme i fengsel igjen, ble faren for et nytt fengselsopphold gjengitt som tortur fra skadelidte selv.

Etter nemndas syn foreligger ingen tidsnære bevis som tilsier at skadelidte hadde psykiske plager etter hendelser fra tjenesten i ██████████. Det vises i den sammenheng til Rt. 2005 s. 1050 avsnitt 26 følgende, hvor Høyesterett uttaler:

«Jeg skal deretter si noe generelt om bevisbedømmelsen i saker av denne karakter, før jeg går inn i den konkrete vurdering av bevisene i saken. Når bevis, fortrinnsvis forklaringer eller nedtegnelser fra involverte personer, trekker i forskjellig retning, er det viktig å være klar over at bevis vil kunne ha ulik kvalitet og vekt, jf. Rt-1998-1565 på side 1570. Det heter her:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det som oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf. her - om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde - Rt-1995-821.»

Det er typisk for denne saken at det foreligger få bevis som er blitt til før tragedien var et faktum. Det foreligger også få bevis fra den nærmeste tiden etter at sykdommen hadde utviklet seg til eklampsi, og som er upåvirket av de implisertes nærhet til begivenhetsutviklingen. Denne nærhet har naturlig nok en tendens til å farge disse personers fremstilling av saken, det være seg den syke selv, familie eller helsepersonell som kan komme i en ansvarsposisjon.

På denne generelle bakgrunn legger jeg, på samme måte som tingretten, særlig stor vekt på jordmors nedtegnelser i journalen samme dag som hun hadde vært på hjemmebesøk hos A. For meg har det også betydning hva ambulanspersonell og sykehuspersonale har notert dagen etterpå, på grunnlag av hva de observerte eller eventuelt fikk meddelt av den syke selv.

Jeg finner her grunn til å presisere at når flere av konklusjonene til den sakkyndige professor Haram ikke følges, er det fordi de bygger på en stillingtagen til hendelsesforløpet som etter min mening følger av en annen bevisbedømmelse enn den jeg - etter de nettopp refererte retningslinjene - finner riktig. Jeg viser her også til tingrettens dom, side 24»

For nemnda fremstår skadelidtes psykiske plager mest sannsynlig som et utslag av fengselsoppholdet i Thailand. Tjenesten i [REDACTED] synes først å være relevant som forklaring på skadelidtes helsetilstand da han fikk kjennskap til billighetserstatningsordningen rundt 2005. Nemnda ser ikke bort ifra at skadelidte kan ha hatt en sårbarhet etter tjenesten, men det fremstår likevel som mest nærliggende at det er hendelsen i Thailand som har utløst skaden. Da er tjenesten ikke en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skadens inntreden.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 28.750,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 10 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen.

Nemnda finner videre grunn til å knytte noen kommentarer til at skadelidte krevde, men ikke fikk innvilget kostnader til å reise fra Thailand til Norge for å møte i nemnda. Skadelidte har etter forskriften en rett, men ingen plikt til å møte for nemnda. Utgangspunktet for nemndas behandling er skriftlig. Det er åpnet for at klager kan møte. Rimelige og nødvendige kostnader ved fremmøte dekkes i den anledning. Etter nemndas vurdering ligger dekning av reiseutgifter utenfor Norges grenser utenfor det som anses rimelig og nødvendig. Klagers interesser kan ivaretas enten gjennom at advokaten møter, eller at klager sender inn sine skriftlige bemerkninger. På denne bakgrunn ble krav om dekning av utgifter til fremmøte avvist.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 28.750,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. juli 2016

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda